

Ministerie van Defensie

Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD)

Informatiebijeenkomst Leeuwarden

Programmateam NPRD
Ministerie van Defensie

27-01-2026

ERNSTIG VERSLECHTERDE VEILIGHEIDSSITUATIE

Wereldwijd ervaren landen steeds meer dreiging door verschuivende machtsverhoudingen. Al jaren versterken potentiële tegenstanders hun krijgsmachten. Steeds vaker is sprake van hybride conflictvoering: desinformatie beïnvloedt onze democratieën en cyberaanvallen bedreigen de vitale infrastructuur. De ruimte militariseert en schaarse grondstoffen leiden vaker tot conflict. Het doel is telkens hetzelfde: de stabiliteit ondermijnen om invloed en macht te kunnen verwerven.

Doel van vanavond

1. **Toelichting kabinetsbesluit NPRD** (19 December 2025)
2. **Toelichting ontwerp-voorkeursalternatief**
uitbreiding milieuruimte t.b.v. activiteiten vliegbasis
Leeuwarden
3. **Toelichting onderzoeksresultaten** (addendum planMER)
4. **Toelichting zienswijze proces** (uitbreiding milieuruimte)
5. **Informatiemarkt**

Programma

Tijd	Wat
19:30 – 20:00	Plenaire toelichting Defensie
20:15 – 21:00	Informatiemarkt

Toelichting kabinetsbesluit

Ministerie van Defensie

Met het NPRD heeft het kabinet drie besluiten genomen over vliegbasis Leeuwarden :

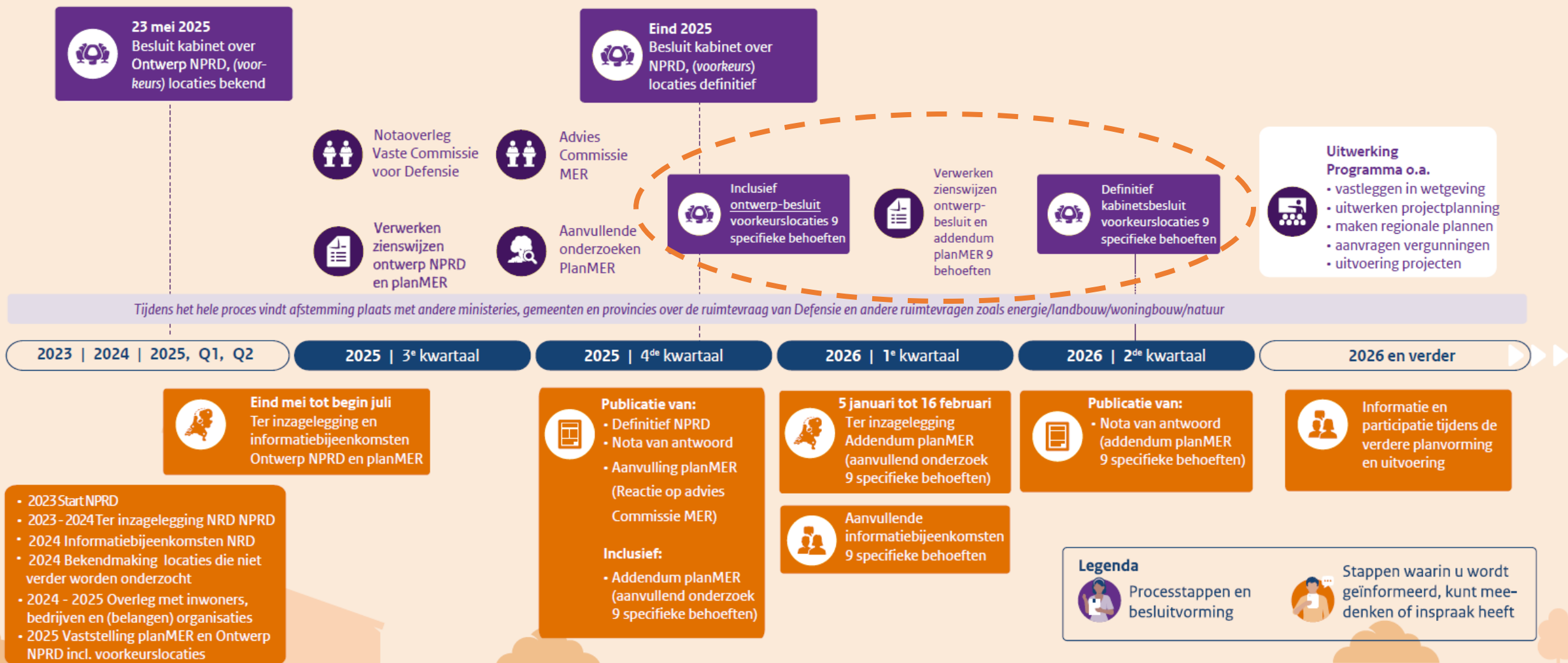
1. De baanverlenging van de secundaire baan op Vliegbasis Leeuwarden is definitief aangewezen (in beide richtingen).
2. Het beperkingsgebied rond de vliegbasis Leeuwarden is definitief aangewezen (*Outer Horizontal Surface*).
3. Er is een **ontwerp-voorkeursalternatief** vastgesteld voor **uitbreiding milieuruimte** t.b.v. activiteiten vliegbasis Leeuwarden (**grondgebonden geluid**).

***Hiervoor is een separaat participatietraject opgestart.
Dit is de aanleiding van de informatiebijeenkomst***

Planning 2025-2026 Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD)

Behoefte uitbreiding milieuruimte t.b.v. activiteiten vliegbasis Leeuwarden

Ministerie van Defensie

De extra ruimte is nodig voor het:

- **proefdraaien van F-35 jachtvliegtuigen**
- **gebruik van grondvoertuigen en gronduitrusting**
(Ground Support Equipment).
- **grondgebonden geluid tijdens internationale oefeningen**
(zoals Frisian Flag en Ramstein Flag).
- **grondgebonden geluid tijdens Host Nation Support**
(waaronder internationale beddown van bondgenoten).

Kwantificering: toename van grondgebonden geluid met 20%

Locatiespecifieke behoeften
Leeuwarden - milieuruimte

Antea Group

Understanding today.
Improving tomorrow.

Januari 26

www.anteagroup.nl

Uitgangspunten van het onderzoek

De doorgerekende scenario's in het onderzoek gaan uit van:

1. Een toename van 20% (in minuten) van proefdraaien met F-35A op de platforms voor de shelters;
2. Een toename van 20% (in minuten) van proefdraaien met F-35A in de shelters;
3. Een toename van 20% van de algemene activiteiten op de vliegbasis die als grondgebonden geluid kwalificeren (grondvoertuigen en ground support equipment).

Onderzoeksopzet

Kwantitatief onderzoek:

- Geluidhinder (etmaalgemiddelde)

Kwalitatief onderzoek naar:

- Gezondheid en veiligheid
- Bodem en water
- Natuur, landschap en erfgoed
- Klimaatadaptatie
- Ruimtegebruik
- Raakvlakken

Thema

Gezonde en veilige leefomgeving

Geluid – hinder

Geluid - stiltegebieden

Luchtkwaliteit

Omgevingsveiligheid

Impact activiteit omgevingsveiligheid

Licht

Trillingen

Hittestress

Bodem en water

Bodemkwaliteit

Oppervlaktewater

Grondwater

Waterveiligheid

Natuur, landschap en cultureel erfgoed

Natura 2000

Natuurnetwerk Nederland

Beschermde soorten

Beschermde culturele erfgoedwaarden

Landschap

Geomorfologie

Archeologie

Klimaatadaptatie

Overstromingen

Droogte

Rainproof

Ruimtegebruik

Recreatie

Landbouw

Grondeigendom

Ergienetwerken

Raakvlakken

Interferentie met rijksbelangen

Huidige situatie – grondgebonden geluid

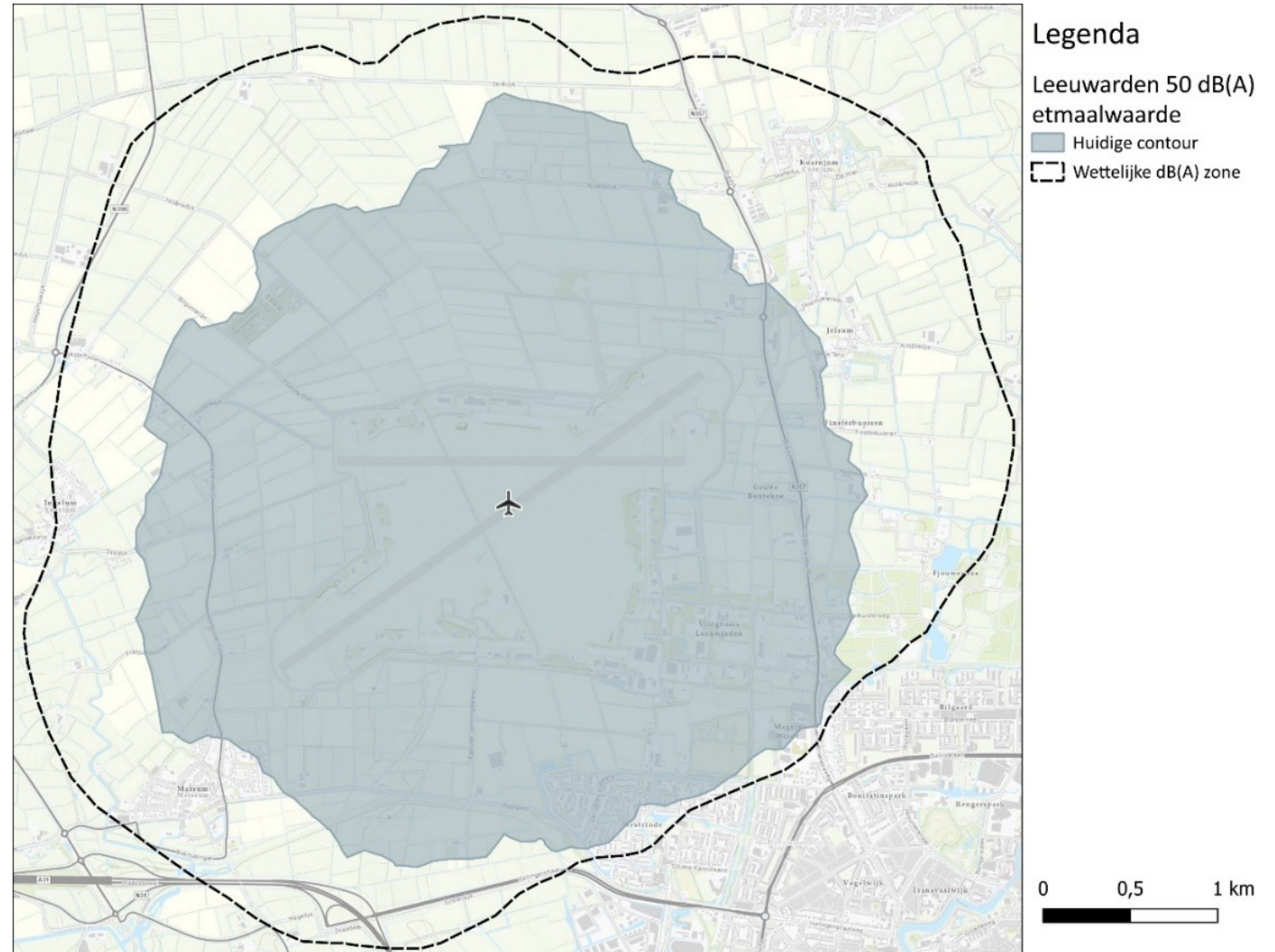

Zwarte stippellijn:

- **Wettelijke geluidszone**, vastgelegd in omgevingsplan

Grijze arcering:

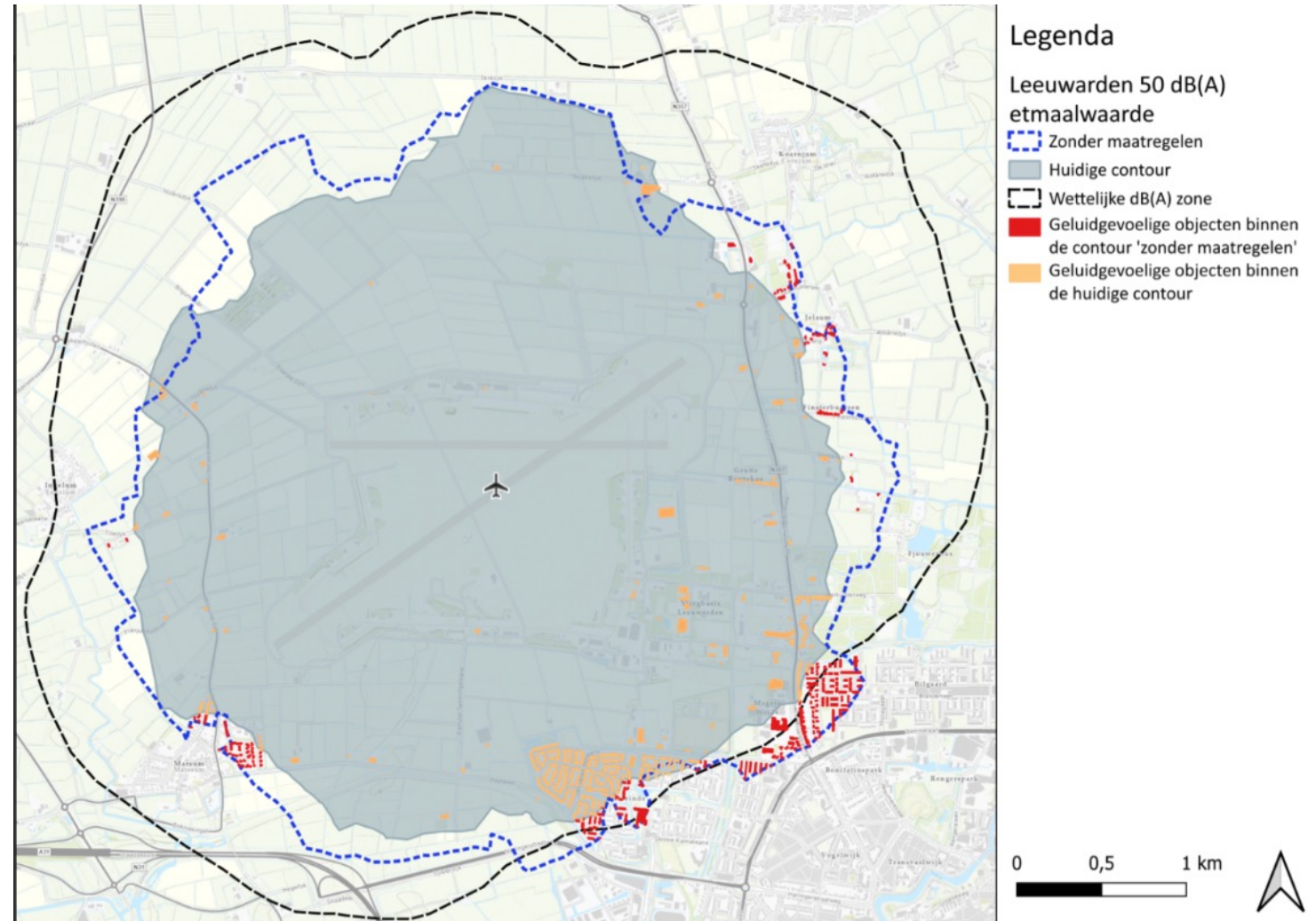
- **De vergunning** op basis van de representatieve bedrijfssituatie

Onderzoeksresultaten

Het uitbreiden van het grondgebonden activiteiten met 20% leidt - **zonder verdere mitigerende maatregelen** - tot een **overschrijding** van de **wettelijke zone** aan de zijde van Leeuwarden, zie figuur.

Hiervoor zijn in het geluidsonderzoek **indicatieve maatregelen** onderzocht **waaruit blijkt dat deze overschrijding voorkomen kan worden**

Thema	Beoordeling grondgebonden activiteiten
Gezonde en veilige leefomgeving	
Geluid – hinder (<u>zonder maatregelen</u>)	--
Geluid – hinder (na treffen maatregelen)	0/-
Geluid - stiltegebieden	0
Luchtkwaliteit	0/-
Omgevingsveiligheid	0
Impact activiteit omgevingsveiligheid	0
Licht	0
Trillingen	0
Hittestress	0
Bodem en water	
Bodemkwaliteit	0
Oppervlaktewater	0
Grondwater	0
Waterveiligheid	0
Natuur, landschap en cultureel erfgoed	
Natura 2000	0/-
Natuurnetwerk Nederland	0
Beschermde soorten	0/-
Beschermde culturele erfgoedwaarden	0
Landschap	0
Geomorfologie	0
Archeologie	0
Klimaatadaptatie	
Overstromingen	0
Droogte	0
Rainproof	0
Ruimtegebruik	
Recreatie	0
Landbouw	0
Grondeigendom	0
Energienetwerken	0
Raakvlakken	
Interferentie met rijksbelangen	0

Conclusie van het onderzoek

- Geluidsmaatregelen zijn noodzakelijk, maar haalbaar
- Mogelijk een klein negatief effect op luchtkwaliteit
- Mogelijk effecten op de natuur (stikstof en beschermde soorten)

Understanding today.
Improving tomorrow.

Vastgesteld voorkeursalternatief

Ministerie van Defensie

- **Besluit:**

De toename van grondgebonden geluid op de Vliegbasis Leeuwarden is **met aanvullende maatregelen** vastgesteld als ontwerp voorkeursalternatief.

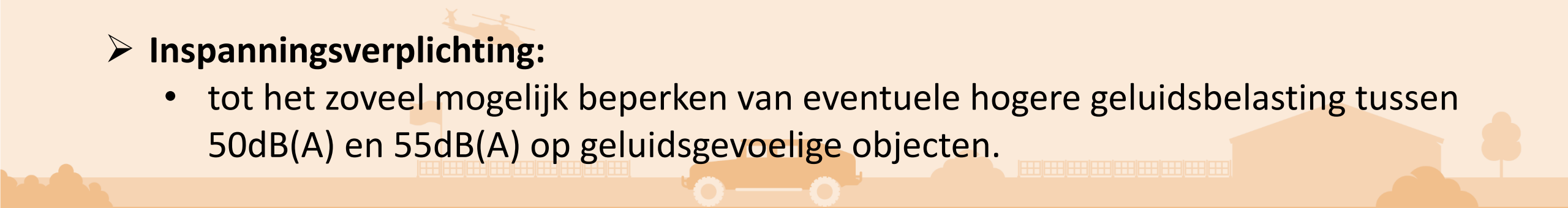
- **Randvoorwaarden en aandachtspunten:**

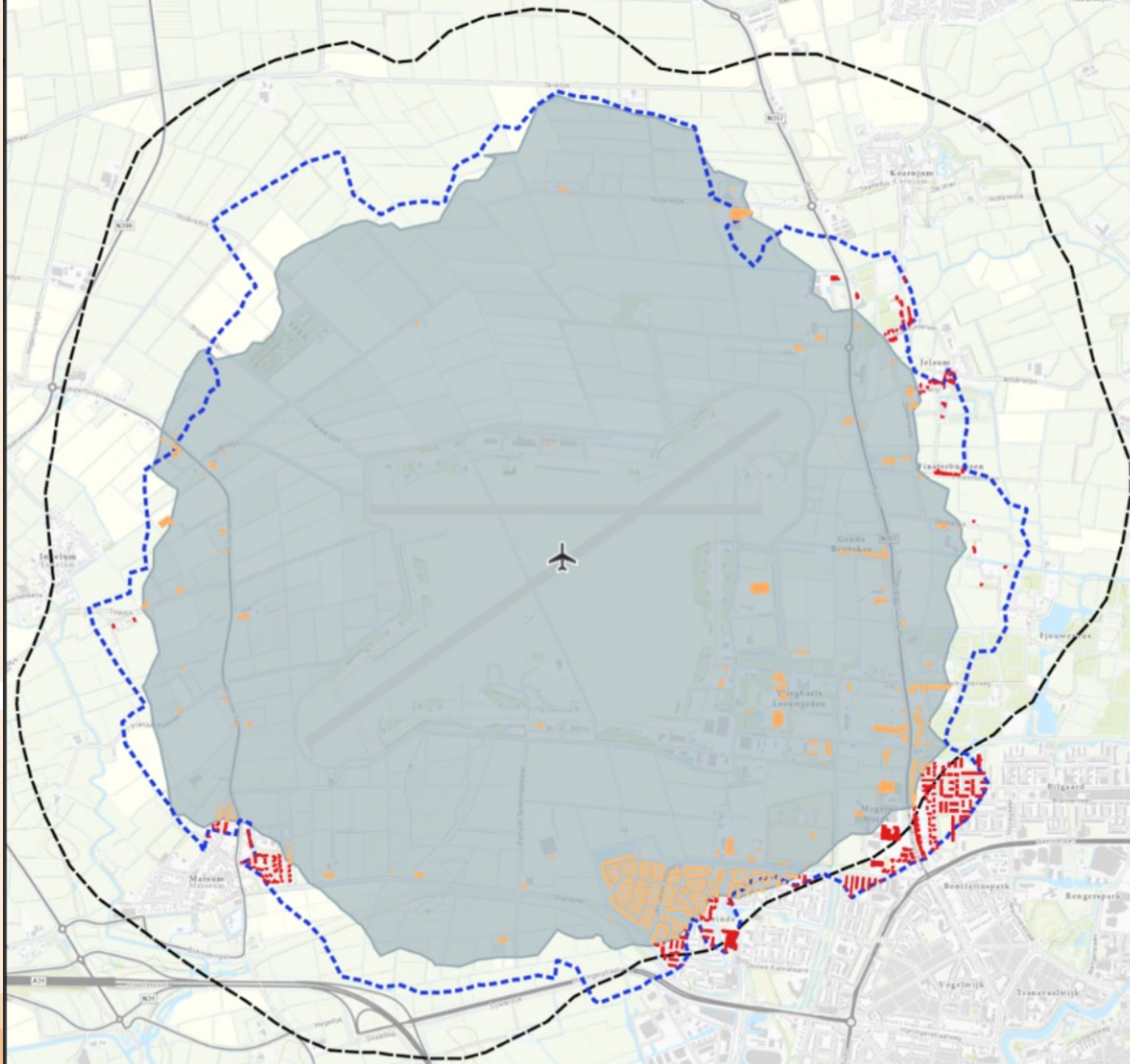
- **De uitbreiding leidt niet tot:**

- een vergroting van de huidige grondgebonden geluidzone
 - een hogere geluidbelasting op geluidgevoelige objecten die een vastgestelde geluidbelasting van >55 dB(A) hebben (met het hogere waardenbesluit)
 - nieuwe overschrijdingen boven de 55dB (A) op geluidgevoelige objecten.

- **Inspanningsverplichting:**

- tot het zoveel mogelijk beperken van eventuele hogere geluidsbelasting tussen 50dB(A) en 55dB(A) op geluidsgevoelige objecten.

Legenda

Leeuwarden 50 dB(A)
etmaalwaarde

Zonder maatregelen

Huidige contour

Wettelijke dB(A) zone

Geluidgevoelige objecten binnen
de contour 'zonder maatregelen'

Geluidgevoelige objecten binnen
de huidige contour

0 0,5 1 km

Zienswijzen

Ministerie van Defensie

Van 19 januari tot 2 maart kunt u een zienswijze indienen over de benodigde uitbreiding van uitbreiding milieuruimte t.b.v. activiteiten vliegbasis Leeuwarden.

Dit geldt voor:

- Het besluit van het kabinet (over het ontwerp-voorkeursalternatief)
- Het onderliggende planMER onderzoek (o.a. het addendum planMER)

Zienswijzen kunnen digitaal worden ingediend via:

De website <https://www.nprd.inspraak.defensiedichtbij.nl/>

Kunt u geen digitale zienswijzen indienen? Dan per post mogelijk naar:

- *Directie Materieel, Leefomgeving, Vastgoed en Duurzaamheid*
O.v.v. Nationaal Programma Ruimte voor Defensie
Ministerie van Defensie
Postbus 20701
2500ES Den Haag

<http://www.defensiedichtbij.nl/onderwerpen/nationaal-programma-ruimte-voor-defensie>

Ministerie van Defensie

Defensie Dichtbij [Nieuwsoverzicht](#) [Magazines](#) [Onderwerpen](#) [Locaties](#) [Over Defensie](#) [Voor u](#)

[/ Onderwerpen](#) / Nationaal Programma Ruimte voor Defensie

Nationaal Programma Ruimte voor Defensie

Defensie heeft meer ruimte nodig om te kunnen oefenen zodat Nederland en bondgenoten veilig blijven. Dit is nodig omdat de veiligheidssituatie in de wereld verandert. De Nederlandse krijgsmacht richt zich meer op het beschermen van het eigen grondgebied en dat van NAVO-bondgenoten. Voor deze taak heeft Defensie niet alleen meer militairen en materieel nodig, maar ook meer ruimte in Nederland. Bijvoorbeeld voor kazernes, opslagplaatsen, laagvlieggebieden en oefenterreinen.

Defensie heeft onderzocht welke locaties in Nederland geschikt zijn. De voorkeurslocaties zijn nu bekend. Wilt u weten om welke locaties het gaat? Bekijk dan [de kaart](#) met de plannen.

Waarom meer ruimte voor Defensie

Lees verder →

Ruimte per provincie

Lees verder →

Extra onderzoek 9 behoeften

Lees verder →

Informatiebijeenkomsten

Lees verder →

Contact

Lees verder →

Downloads

Lees verder →

Ministerie van Defensie

<https://www.nprd.inspraak.defensiedichtbij.nl/>

Ministerie van Defensie

Home [Inspraak](#) [Informatiebijeenkomsten](#) [Downloads](#) [Contact](#) [Archief](#)

Let op: van 19 januari tot 2 maart 2026 kunt u alléén zienswijzen indienen voor de 9 behoeften die als ontwerp voorkeursalternatief zijn vastgesteld door het kabinet.

U kunt alléén inspraak op de 9 behoeften waar extra onderzoek voor nodig was. Dit betekent dat u kunt reageren op onderstaande 9 behoeften.

- Benodigde fysieke uitbreiding Lelystad Airport voor toename gebruik jachtvliegtuigcapaciteit;
- Uitbreiding milieuruimte t.b.v. activiteiten vliegbasis Leeuwarden, gemeente Leeuwarden;
- Breezanddijk groei beproevingen IJsselmeer, Afsluitdijk, gemeente Südwest Fryslân;
- Petten groei beproevingen Noordzee, gemeente Schagen;
- Uitbreiden live firing mogelijkheden voor helikopters op Infanterie Schietkamp (ISK) ten behoeve van niveau 3- en 4-oefeningen Koninklijke Landmacht, gemeente Ede;
- Uitbreiding milieu- en geluidsruimte door intensivering van Infanterie Schietkamp (ISK) en groei krijgsmacht, gemeente Ede;
- Uitbreiding milieuruimte t.b.v. activiteiten vliegbasis Woensdrecht, gemeente Woensdrecht;
- Uitbreiding milieuruimte t.b.v. activiteiten vliegbasis Gilze-Rijen, gemeente Gilze en Rijen;
- Verandering inrichting vliegbasis Eindhoven verplaatsen hot cargo platform.

U kunt van 19 januari tot 2 maart reageren op de 9 behoeften door een **zienswijze** in te dienen. Dit kan digitaal via de oranje knop hieronder. Alle zienswijzen worden digitaal verwerkt.

Zienswijze indienen

Informatiemarkt

20:15 – 21:00

